

Miia Kokkonen

LL, erikoislääkäri
Pirha, Tays, Anestesiatoiminta
miia.kokkonen@pirha.fi

Haastattelussa Arvi Yli-Hankala

Finnanest haastatteli merkittävän uran tehnyttä Arvi Yli-Hankalaa hänen eläköidyttyään Tampereen yliopiston professorin virasta.

Klassinen urheilutoimittajan kysymys: miltä nyt tuntuu?

Kiitos kysymästä. Eläkkeelle jääminen on ainakin näin ensi vaiheessa ollut voimakas emotionaalinen kokemus. Arvelen, että tilanne on saman tyyppinen miltei jokaisen vakavaa työuraa tehneen elämässä. Muutoksen työstäminen ja siihen sopeutuminen ei tunnu olevan ihan helppoa ja varmasti kestää oman aikansa. Vertaisin

Kaiken saavuttamani olen saanut päättäväsyydelläni ja erityisesti muiden tuella.

tuntemuksiani vanhaan tarinaan katon paikkaajasta, joka putosi räystäältä ja istui puolipyöröksissä maassa. Ohikulkija kysyi, että sattuiiko, ja miltä tuntuu? Mies vastasi, että ei osaa ihan

vielä sanoa, kun vasta hetki sitten saapui.

Kertoisitko hieman urastasi?

Olen ammatillisesti varsin tamperelainen. Lääkäriskouluni kävin Tampereella erikoislääkäri- ja LT-tutkintoihin asti. Väittelin vuonna 1991, jonka jälkeen olin postdoc-tutkijana USA:ssa, ja perehdyin siellä laajemmin väitöskirjani teemoihin, anestesian ja tehohoidon aikaiseen EEG- ja muuhun aivomonitorointiin sekä tajuisuuskomponentin että riittävän aivoverenkierron näkökulmasta. Palasin sittemmin Helsinkiin HYKSin erikoislääkäriin virkaan vuonna 1994. Työskentelin sekä Meilahdessa että Naistenklinikalla. Minulla oli tuolloin mahdollisuus tehdä myös klinistä tutkimustyötä, jota silloiset esimieheni auliisti tukivat. Siirryin vuonna 2000 Tampereelle. Hoidin hetken Tampereen yliopistoon perustettua anestesiologian professorin tehtävää dosentti Päivi Annilan jalanjäljissä, kunnes positioon valittiin professori

Leena Lindgren otti tehtävän vastaan vuonna 2002. Olin sittemmin erilaisissa kliinisisissä ja hallinnollisissa tehtävissä Taysissa, ja myös Tampereen yliopistossa osa-aikaisena professorina. Vuodesta 2012 alkaen toimin kokoaikaisena professorina, kunnes jäin eläkkeelle joulukuussa 2022. Tässä ammatillinen urani pätkinänkuoressa.

Mitä pidät suurimpana saavutuksenas urallasi?

Olen saanut olla mukana kehittämässä sekä modernia anestesia-monitorointia globaaliin käyttöön että huippuluokan koulutusyksikköä Tampereelle, ja olen saanut houkutelua useita nuoria tutkijoita väitöskirjapolulle. Aikuiset lapseni ovat täysjärkisiä, ja vaimoni edelleen sietää minua. Ehkä nämä tulokset ovat laskettavissa saavutuksiksi? Sinänsä kysymys saavutuksista on visainen, kiusallinenkin. Meillä on taipumus ottaa kunnia saavutuksistamme itsellemme, ja työntää epäonnistumisemme muiden syyksi. Korostan, että kaiken saavuttamani

Arvi Yli-Hankala.

olen saanut paitsi päättäväsyydelläni, myös ja erityisesti useiden muiden tuella, josta olen edelleen kiitollinen. Sattumalla ja onnella on ollut sormensa pelissä. Yksin olen tehnyt vain virheeni. Elämähän on tietynlaista ajelehtimistä, ja hyvä niin.

Olet ollut pitkään tutkimusuralla. Haluatko kertoa siitä?

Väitöskirja-aiheeni, EEG anestesian aikana, kummastutti aikanaan monia kollegoja, koska anestesian ”syvyyttä” ei juuri ollut pohdittu. Neurofysiologian maailmaan paneutuminen oli alun perin työlästä ja vaikeaa, mutta olin onnekas saadessani toiseksi ohjaajakseni dosentti Ville Jäntin, jolla oli kyky nähdä merkityksellisiä ilmiöitä siinä, missä muut näkivät vain outoa aivosähkökäyrää. Sen aikaisella teknikalla meillä oli mahdollisuus perehtyä lähinnä aivosähkökäyrään ja sen johdannaisiin, kuten herätevasteisiin. Postdoc-vaiheessa ymmärrykseni aivotoinnin mittaamisesta syveni ratkaisevasti.

1990-luvun puolessa välissä markkinoille tuli tajuisuuden numeerinen arviointi BISin muodossa, ja äkkiä tajuisuuden asteen arviointi

Elämähän on tietynlaista ajelehtimistä.

alkoi kiinnostaa anestesiologeja yleisemminkin. Teimme aika paljon tämän sektorin tutkimustyötä HYKSin Naistenklinikalla, ja tietenkin myöhemmin Tampereelläkin. Toimin myös Datexin (nykyisin osa GE-konsernia) osa-aikaisena asiantuntijalääkärinä ja olin mukana kehittämässä muun muassa Entropy- ja SPI-indeksejä. Projektit tuottivat väitöskirjoja ja muita akateemisia pinnäytteitä. Näissä hankkeissa moniammatillinen orien-

taatio ja yhteistyö anestesiologian, signaalinkäsittelyn, lääketieteellisen tekniikan ja neurofysiologian kesken osoitti voimansa. Oli myös varsin avartavaa seurata uusien innovaatioiden kaupallistamista.

Toinen merkittävä polku tutkijan urallani on ollut osallistuminen tamperelaiseen ensihoitotutkimukseen. Tampereelta on muun muassa dosentti Sanna Hopun ohjauksessa valmistunut mittavasti väitöskirjoja tästä aihepiiristä. Itse en ole alan erityinen asiantuntija, vaan olin ryhmässä ennemminkin maallikkolääkäririkysymysten esittäjänä. Opiniinakin paljon.

Aiotko jatkaa tutkimuksen parissa vielä eläkepäivillä?

Anestesiatiilan mittaaminen on hyvin kiinnostava tutkimusalue. Itselleni erityisen palkitsevaa on ollut kliinissä rekisteröintitilanteissa tulevat oivallukset, mutta potilasrekisteröintejä ei eläkeläinen enää tietenkään pääse tekemään. Tutkimustyö jatkuu >>

ja kehittyä, ja mieluusti seuraan sitä. Jokusen akateemisen veloitteen saan joka tapauksessa vielä hoitaa.

Miten näet professorin arvon yliopistolla ja sairaalassa?

Kliinisen alan professorin tehtävä on vaativa. Hän kehittää sekä perus- että erikoistumiskoulutusta, ja samalla edistää tutkimusta ohjaamalla, tuke- malla ja osallistumalla. Erikoisalamme eri sektoreineen on laaja kenttä, jota lienee mahdotonta hallita täysin.

Kliinisen alan professorin tehtävä on vaativa.

Kokonaisuuden hahmottaminen ja siihen vaikuttaminen, suurten linjojen piirtäminen on ehkä se, mitä professo- rilta voi kohtuudella odottaa.

Tampereen yliopiston anestesiolo- gian professori perustettiin vuonna 1999. Tampere oli Suomen yliopistois- ta viimeinen, jonne professori saatiin. Pihtisynnytys kesti toistakymmentä vuotta, eivätkä sen kaikki käännteet suinkaan olleet kunniaksi yliopis- tollemme, saati sairaalan anestesia- yksikölle, jossa hanketta avoimesti vastustettiin. Nyt takana ovat kahden professorin kymmenvuotiskaudet, yhteensä 20 vuotta. Paljon on saatu aikaan, valtavasti työtä on edessäkin. Tällaisella alalla kvartaalin mitta on

vähintään 25 vuotta. Jotta akateemi- sen tutkimuksen minimivaatimukset tulisi täytettyä, professuureja tulisi olla kaksi tai kolme, kuten lähes kaikissa muissa yliopistoissamme on asian laita. Vaikka se vaikeaa onkin, optimis- mi pitäisi säilyttää tässä yliopistossa, maailmassa ja ajassa, jossa manner- laatat liikkuvat ja faktoja yritetään huutaa kumoon somen skeidatun- kiolla. Toivotan onnea ja kestävyyttä kaikille asianosaisille hienolla oppia- lallamme. Elämme kovia aikoja, mutta ennustan käännettä pendulumin heilunnassa, aikanaan.

Aiotko aloittaa jonkun uuden har- rastuksen eläkepäivillä? Haluatko kertoa muista suunnitelmista?

Uusista harrastuksista en tiedä, mutta ehkä yritän elvyttää vanhoja haavei- tani, joita työpaine ja arjen mankeli on tähän asti rajoittanut. Ainakin yksi hyvä, harkittu valokuva on saatava otetuksi. Kirjoja pitäisi lukea, eloku- via katsoa. Jokapäiväisiä rutiineja tulisi kuulemma luoda, ettei elämästä tule pelkkää sohvan päivystämistä. Toistaiseksi kuitenkin ollaan perus- asioiden äärellä, siellä räystään alla istumassa. Lähinnä treenaan nukku- mista ja yritän hidastaa sarkopeniaa.

Mitä haluaisit sanoa terveisinä Finnanestin lukijoille?

Huolehtikaa itsestänne ja toisistan- ne. Tehkää työtä yhdessä. Eläkää ja pitäkää hauskaa. Lukekaa paljon. Ulkoilkaa. Nukkukaa paljon. Älkää lakatko kysymästä miksi?!. Kunnioitta- kaa isänne ja äitiänne, opettajianne ja potilaitanne. Vaihtakaa älypuhelimene- ne kitaraan. ■